

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕЛЕГУВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

На сьогодні процес делегування повноважень має важливе значення у здійсненні ефективного публічного управління, захисту прав і інтересів громадян та територіальних громад в країні. Делегування повноважень як спосіб формування компетенції суб'єктів публічного управління формує основи діяльності публічної влади у правовій державі.

Вирішенню методологічних і теоретичних проблем делегування повноважень присвячено праці науковців: В.Б. Авер'янова, Г.В. Атаманчука, Ю.П. Битяка, В.В. Галуцько, Н.Р. Нижник, О.Ю. Оболенського, Г.С. Одинцової, М.О. Пухтинського, Ю.О. Тихомирова, Ю.М. Тодики, В.В. Цветкова та інших вітчизняних та закордонних дослідників.

Сьогодні в Україні науковцями приділяється достатньо уваги вивченню інститутів публічної влади. Але слід зазначити, що дослідження у сфері делегування повноважень, яке поширене в діяльності органів публічної влади, мають теоретичний та фрагментарний характер, тому актуальними є питання щодо вдосконалення механізмів делегування повноважень між суб'єктами публічної влади різних рівнів, суб'єктами влади та приватними особами, між посадовими особами публічного органу влади та їх підлеглими.

У науковій літературі делегування адміністративних повноважень визначається, як ситуаційне, тимчасове або безстрокове передання суб'єктом публічної адміністрації іншій особі належних йому адміністративних повноважень з метою ефективного, якісного забезпечення публічного інтересу [1, с. 412].

Делегування повноважень у сфері публічного управління регламентуються Конституцією та законодавством України. Згідно ст.106 Конституції України Президент України не може передавати свої повноваження іншим особам або

органам. За положеннями ст.144 Конституції України делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються [2].

Відповідно до п.1, ч.1, ст.20 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» (в редакції від 11.01.2019 р.) Кабінет Міністрів України у сфері економіки та фінансів делегує у встановленому законом порядку окремі повноваження щодо управління зазначеними об'єктами міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади, місцевим державним адміністраціям та відповідним суб'єктам господарювання [3].

За положеннями ст.14 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» (у редакції від 11.01.2019 р.) крім власних повноважень місцеві державні адміністрації можуть здійснювати повноваження інших органів - повноваження органів місцевого самоврядування, делеговані їм відповідними радами, а також окремі повноваження, що делегуються їм Кабінетом Міністрів України в межах, визначених законами України, від органів виконавчої влади вищого рівня [4]. Згідно ст.29 цього закону повноваження, делеговані місцевим державним адміністраціям обласними і районними радами, здійснюються в обсягах і межах, передбачених ст.44 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (у редакції від 01.01.2019 р.) [5]. Відповідно до положень ст.34 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» делегування радами повноважень місцевим державним адміністраціям супроводжується передачею фінансових, матеріально-технічних та інших ресурсів, необхідних для їх здійснення, що робить їх підзвітними та підконтрольними відповідним радам у частині делегованих повноважень.

У ч.4, ст.6 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» (в редакції від 28.09.2017 р.) зазначено, що рішенням органу ліцензування на його територіальні підрозділи можуть бути покладені обов'язки з виконання повноважень органу ліцензування щодо проведення перевірок додержання ліцензіатами вимог ліцензійних умов та складання актів за результатом їх проведення, але делегувати повноваження органу ліцензування будь-яким органам, організаціям, суб'єктам господарювання чи особам (у тому

числі утвореним органом ліцензування чи які перебувають у сфері управління або підпорядковані органу ліцензування) забороняється [6].

Згідно п.21, ч.2, ст.8 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» (в редакції від 01.01.2019 р.) міністр як керівник міністерства визначає обов'язки першого заступника міністра, заступників міністра, розподіл повноважень міністра між першим заступником міністра та заступниками міністра, які вони здійснюють у разі його відсутності [7].

На підставі положень ст.40 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» перші заступники та заступники голови, інші посадові особи місцевих державних адміністрацій здійснюють функції і повноваження відповідно до розподілу обов'язків, визначених головами місцевих державних адміністрацій, і несуть відповідальність за стан справ у дорученій сфері перед головою місцевої державної адміністрації, органами виконавчої влади вищого рівня [8].

Слід зазначити, що у певних нормативно-правових актах надається визначення поняття делегування повноважень. Так у положеннях ст.1 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» делеговані повноваження визначені, як повноваження органів виконавчої влади, надані органам місцевого самоврядування законом, а також повноваження органів місцевого самоврядування, які передаються відповідним місцевим державним адміністраціям за рішенням районних, обласних рад» [5]. У положеннях ст.2 Закону України «Про органи самоорганізації населення» (в редакції від 04.11.2018 р.) делеговані повноваження органу самоорганізації населення визначаються, як повноваження сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради, якими вона додатково наділяє орган самоорганізації населення [9].

У деяких документах право делегування повноважень органів публічної влади не визначено, але вказується на можливість здійснення цих повноважень іншими суб'єктами. Так в Законі України «Про соціальні послуги» (в редакції від 07.01.2018 р.) визначено перелік суб'єктів, що надають соціальні послуги, якими є підприємства, установи, організації та заклади незалежно від форми власності та господарювання, фізичні особи - підприємці, які відповідають критеріям

діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги, а також фізичні особи, які надають соціальні послуги. Положеннями ст.7 цього закону вказані вище суб'єкти здійснюють свою діяльність відповідно до статутних документів, цивільно-правових договорів (для фізичних осіб - підприємців), в яких визначено перелік соціальних послуг, категорії осіб, яким вони надаються, за наявності відповідної підготовки їх працівників, з дотриманням державних стандартів соціальних послуг, етичних, правових норм і принципів надання соціальних послуг [10].

Аналіз положень нормативно-правових актів України в контексті делегування повноважень дозволяє дійти висновку, що:

- право делегувати власні повноваження не всіх суб'єктів публічного управління та не у всіх сферах діяльності має нормативно-правове закріплення або виражено нечітко;

- нормативно-правовими актами не всім суб'єктам публічного управління визначено перелік повноважень, що можуть або не можуть ними делегуватися іншим суб'єктам;

- нормативно-правове закріплення терміна «делегування повноважень» є лише на рівні взаємовідносин місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;

- нормативні акти сфери публічного управління уповноважують керівника органа публічної влади, його структурного підрозділа здійснювати передання своїх повноважень чи їх частини своїм заступникам, право делегування повноважень іншим підлеглим не визначено.

Існування інституту делегування повноважень як форми взаємодії суб'єктів публічного управління між собою та приватними особами є необхідним елементом демократичного суспільства. Це вимагає на законодавчому рівні чіткого визначення права суб'єкта публічного управління делегувати власні повноваження, визначення механізму делегування повноважень між суб'єктами публічного управління, структурними підрозділами та службовцями окремого органа публічної влади, впровадження універсальної термінології делегування повноважень для всіх суб'єктів публічного управління.

Проведення подальших досліджень делегування повноважень як елемента ефективного управління людським капіталом у сфері публічного управління, вдосконалення правових та організаційних засад делегування повноважень суб'єктами публічного управління складає напрямки майбутніх наукових пошуків.

Література:

1. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / [Галуцько В.В., Діхтієвський П.В., Кузьменко О.В., Стеценко С.Г. та ін.]. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. – 446 с.
2. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України [Текст]. – 1996. – №30. – Ст. 141.
3. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лют. 2014 р. № 794–VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 13. – Ст. 222.
4. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квіт. 1999 р. № 586–X // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 20/21. – Ст. 190.
5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97–ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
6. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 2 бер. 2015 р. № 222–VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 23. – Ст. 158.
7. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 бер. 2011 р. № 3166–VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 38. – Ст. 385.
8. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квіт. 1999 р. № 586–X // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 20/21. – Ст. 190.
9. Про органи самоорганізації населення: Закон України від 11 лип. 2001 р. № 2625–III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 48. – Ст. 254.
10. Про соціальні послуги: Закон України від 19 червня 2003 року № 966–IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 45. – Ст. 358.